

Република България
Министерство на труда и социалната политика

Republic of Bulgaria
Ministry of Labour and Social Policy

Речник
на основните термини в сферата на обучение на
възрастни,
съобразени с терминологията, използвана от
CEDEFOP

Glossary
of Key Terms in the Field of Vocational Education
and Training Compliant with
CEDEFOP Terminology

Предговор

Настоящият терминологичен речник е разработен в рамките на Програма ФАР на ЕС по проект **“Разработване на система за анализ на потребностите от професионално образование и обучение и стратегия за обучение на възрастни” EuropeAid/120163/D/SV/BG, компонент 2** – “Разработване и съгласуване на стратегия и методика за обучение на възрастни с оглед на пазара на труда и в контекста на ученето през целия живот, както и обучение на персонал с оглед прилагането им”.

Речникът съдържа термини от сферата на обучение на възрастни в контекста на Учене през целия живот. Те съответстват на българската нормативна уредба и са допълнени с ключови термини от законодателството и практиката на страните от ЕС на базата на Терминологичен речник на CEDEFOP, последно издание от 2004 г.

Идеята за съставянето на такъв речник възниква по идея на Национална агенция за професионално образование и обучение през 2004 год. когато беше извършена първоначалната проучвателна и събирателна дейност. Идеята възниква в отговор на потребностите от еднозначно дефиниране и тълкуване на термини от сферата на обучение на възрастни от страна на работодателите в тази област институции и лица. Те са основните потребители на информацията, предлагана от речника.

В рамките на настоящия проект екипът на компонент 2 преразглежда събраните тогава термини като вид и брой и с оглед заданието на проекта:

- увеличи броя на включените термини като към преведените от 86 от Терминологичен речник на CEDEFOP прибави допълнителни в отговор на изискването на ЗИП.
- включи подходящи към темата термини от българската нормативна уредба.
- термините са проследени в тяхното развитие и при някои са дадени дефиниции и са направени коментари с оглед на най-новите европейски документи.

Това издание е първи опит за систематизиране на съществуващите понятия, включване на европейския опит и адаптирането му към националната практика. Този вариант на речника остава отворен за дискутиране, допълване и осъвременяване, съответстващо на тенденциите на развитие на обучението на възрастни в страната в контекста на Учене през целия живот и в процеса на интегриране с образователните системи на останалите страни членки на ЕС.

Указание за използване:

В колона № 2 са включени термини, взети от българската нормативна уредба като е посочен съответния документ. Празните полета означават, че в българската законодателна уредба липсва такова понятие. В отделни случаи са представени авторски дефиниции, свързани косвено със законодателството. При бъдещи промени в нормативната уредба е подходящо да се предложи

дефиниране или уточняване на важни понятия на основата на дискусии върху настоящия Речник.

В колона № 3 се съдържа превод на понятията, взети от Речника за терминология в областта на политиката за професионално обучение, разработен от CEDEFOP. Празните места означават, че в този речник не се съдържа съответното понятие. За по-голяма пълнота в набора от понятия са включени отделни дефиниции от други чуждестранни източници.

В колона № 4 са включени оригиналните текстове за понятията от Речника на CEDEFOP (или друг чуждестранен източник). Празните места означават, че съответното понятие липсва в речника на CEDEFOP.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
1	Адаптивност		Способността на организации и хора да се приспособяват към изискванията на новите технологии, новите условия на пазара и новите модели на работа. Източник: Cedefop, 2003	Adaptability The capacity of both organisations and individuals to adapt to new technologies, new market conditions and new patterns. Source: Cedefop, 2003
2	Акредитиране/ акредитация (на доставчика на професионално образование и обучение (ПОО) или програма за обучение		Процес на акредитиране на институция за професионално образование или обучение, програма за обучение или услуга, който показва, че са одобрени от съответните институции съгласно предварително определени стандарти. Източник: adapted from Canadian Information Centre for International Credentials, www.cicic.ca/pubs/guide/Guidefr_en.php	Accreditation Process of accrediting an institution of vocational education or training, a programme of study, or a service, showing it has been approved by the relevant legislative and professional authorities by having met predetermined standards. Source: adapted from Canadian Information Centre for International Credentials, www.cicic.ca/pubs/guide/Guidefr_en.php
3	Базисни (основни, базови) компетентности (виж и: Ключови компетентности)	Компетентности, които се отнасят за отрасловата задължителна професионална подготовка и отчитат спецификата на всяка професия Източник: Рамкови изисквания за ДООИ	Уменията и компетентностите необходими за действие в съвременното общество например: слушане, говорене, четене, писане и математика. Източник: Cedefop, 2000.	Basic skills The skills and competences needed to function in contemporary society, e.g. listening, speaking, reading, writing and mathematics. Source: Cedefop, 2000.
4	Базисни знания и умения в сферата на ИКТ		Уменията, необходими за ефективно използване на основните функции на информационните и комуникационни технологии	The skills needed to use efficiently the basic functions of information and communication technologies (ICT). Source: Cedefop 2004
5	Валидиране/ признаване на компетентности	Процедура за признаване на придобити знания и умения спрямо определени изисквания за ниво/степен/етап на образование и/или професионална квалификация, завършваща с издаване на официално признат документ за степен на образование и/или професионална квалификация. Определен вид процедури по валидиране дават възможност за признаване на ключови компетентности, придобити и развивани в условията на неформално и/или самостоятелно учене. Могат да бъдат валидирани и знания и умения по част от професия и/или отделни учебни модули, което да води		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		<p>до надграждане на компетентности и трансфер на кредити.</p> <p>Валидирането е един от основните механизми за осигуряване на мобилност и прозрачност на квалификацията.</p> <p>Процедурата на валидиране се осъществява от легитимни обучаващи институции по реда на съответния закон.</p>		
6	Валидизация на неформално и информално обучение	Процесът на определяне дали придобитите в резултат на неформално и информално обучение знания и умения отговарят на задоволително равнище на предварително определен стандарт.	<p>Процес на оценяване и признаване на широк спектър от знания, ноу-хау, умения и компетентности, които хората развиват през целия си живот в различна среда, например образование, работа и дейности в свободното време.</p> <p>Източник: адаптирано от The International Encyclopaedia of Education.</p>	<p>Validation of informal or non-formal learning – The process of assessing and recognising a wide range of knowledge, know-how, skills and competences, which people develop throughout their lives within different environments, for example through education, work and leisure activities.</p> <p>Source: adapted from The International Encyclopaedia of Education.</p>
7	Взаимно признаване на квалификации		<p>Признаването от една или повече страни на квалификацията (удостоверения или дипломи), издавани в други държави.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003.</p> <p>а) формално признаване: процес на гарантиране на официален статус на умения и компетентности или</p> <ul style="list-style-type: none"> - чрез издаване на официален документ (сертификат); - или чрез признаване на съответстващо ниво, кредити, <p>Валидиране на придобити умения и/или компетентности;</p> <p>и/или</p> <p>б) социално признаване: признаването нивото на уменията и/или компетентностите от институции в стопанския сектор или обществения живот.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003</p>	<p>Mutual recognition of qualifications</p> <p>The recognition by one or more countries of qualifications (certificates or diplomas) awarded in one or more other countries.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p> <p>(mutual) recognition of qualifications (a) Formal recognition: the process of granting official status to skills and competences either</p> <ul style="list-style-type: none"> - through the award of certificates or - through the grant of equivalence, credit units, <p>validation of gained skills and/or competences;</p> <p>and/or</p> <p>(b) social recognition: the acknowledgment of the value of skills and/or competences by economic and social stakeholders.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p>

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
8	Входящо квалификационн о равнище	Придобита степен на професионална квалификация, изисквана за включване в програма Е Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
9	Входящо образователно равнище	Изискване за завършен клас от основното или средното образование, или завършена степен на образование, необходими за придобиване на съответната степен на професионална квалификация Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
10	Възрастен	Всяко лице в и над трудоспособна възраст Източник: Закон за насърчаване на заетостта (всяко лице над 16 г. извън системата на средно и висше образование)		
11	Гражданско образование	Гражданското образование е онази част от образователния процес, която в изпълнение на гражданската мисия на образованието, е насочена към изграждане на социалната култура на учащи: тя дава знания за ценностите, институциите, механизмите и процедурите на демократичното общество и изгражда умения за тяхното прилагане.		
12	Гражданско общество		<p>1. "Трети сектор" на обществото наред с държавата и пазара, обхващащ институции, групи и асоциации (структурирани или неформални), които играят ролята на медиатори между гражданите и публичните власти Източник: Cedefop, 2001</p> <p>2. Сборът от всички организационни структури, чиито членове имат цели и отговорности от общ интерес и които действат като медиатори между публичните власти и гражданите.</p>	<p>Civil Society</p> <p>1. A 'third sector' of society beside the State and the market, embracing institutions, groups and associations (either structured or informal), which may act mediator between citizens and public authorities. Source: Cedefop, 2001</p> <p>2. The sum of all organizational structures whose members have objectives and responsibilities of general interest and who act as mediators between public authorities and citizens. Source: European Economic and</p>

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
			Източник: European Economic and Social Committee, Opinion 851/9	Social Committee, Opinion 851/99
13	Диплома / удостоверение	<p>1. Документ за завършено средно или висше образование</p> <p>2. За регулирани професии:</p> <p>Всеки документ за образование или съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на държава членка (на ЕС), от които е видно, че титулярят е завършил успешно образователен цикъл след средно образование с продължителност най-малко една година или е завършил средно образование с технически или професионален профил и притежава изискваната професионална квалификация за достъп или за упражняване на регулираната професия. Приема се за диплома и всеки документ за образование или всяка съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на държава членка и признати от този орган като достатъчни за достъп или за упражняване на регулирана професия на територията на тази държава членка</p> <p>Източник: Закон за професионалното образование и обучение</p>	<p>Официален документ издаван от сертифицираща институция, който документира постиженията на даден индивид, следвайки стандартната процедура за оценяване.</p> <p>Източник: Cedefop, 2002.</p>	<p>Certificate/diploma</p> <p>An official document, issued by an awarding body, which records the achievements of an individual following a standard assessment procedure.</p> <p>Source Cedefop, 2002</p>
14	Дистанционно обучение	<p>Обучение, при което преподавателят и учащият не са в постоянен непосредствен контакт и контактуват предимно чрез подходящи комуникационни медии: радио, телевизия, телефон, кореспонденция, видео поща, Интернет, чрез мултимедийни продукти и др.</p> <p>При дистанционното обучение се използват предварително разработени учебни курсове и пакети с учебна документация за учащите, които включват печатни материали (учебни книги и допълнителна информация), аудио и/или видео записи, дискове, както и точни инструкции за организацията и провеждането на обучението. Учащият учи самостоятелно в избрани от него време, място и стратегия</p>	<p>Образование, провеждано от разстояние като се използват комуникационни медии: радио, телевизия, телефон, кореспонденция, компютър или видео.</p> <p>Източник: ILO Thesaurus.</p>	<p>Distance learning</p> <p>Education, imparted at a distance through communication media: radio, TV, telephone, correspondence, computer or video.</p> <p>Source: ILO Thesaurus</p>

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		на учене, като поддържа периодични контакти с инструктор (тьютор, наставник, курсов консултант).		
15	Договор за обучение/ученичество/стаж/практика	Споразумението, сключено между учащ и работодател, определящо правилата и условията за провеждане на практическо обучение		
16	Документи за професионална квалификация	Свидетелство за професионална квалификация, удостоверява придобиването на определена степен на професионална квалификация Свидетелство за правоспособност за професии, чието упражняване изисква правоспособност Удостоверение за професионално обучение – документ за доказване на придобиване на квалификация по част от професия, за актуализиране или разширяване на професионалната квалификация	Виж "диплома/удостоверение" Официален документ издаван от сертифицираща институция, който документира постиженията на даден индивид, следвайки стандартната процедура за оценяване. Източник: Cedefop, 2002	Certificate/diploma An official document, issued by an awarding body, which records the achievements of an individual following a standard assessment procedure. Source: Cedefop, 2002.
17	Допълнителна професионална квалификация		Образование или обучение след началното образование или след навлизане в трудовия живот, целящо да подпомогне индивидите да: - повишат или осъвременят своите знанията и/или умения; - придобият нови умения за кариерна мобилност или преквалификация; - да продължат личното си и професионално развитие; Коментар: Продължаващото образование и обучение е част от ученето през целия живот и може да обхваща всеки вид образование (общо, специализирано или професионално, формално или неформално, и т.н.) Това е важно за пригодността за заетост на индивидите. Източник: Cedefop, 2002.	Continuing Vocational Education and Training Education or training after initial education or entry into working life, aimed at helping individuals to: - improve or update their knowledge and/or skills; - acquire new skills for a career move or retraining; - continue their personal or professional development. Comment: continuing education and training is part of lifelong learning and may encompass any kind of education (general, specialised or vocational, formal or non-formal, etc.). It is crucial for the employability of individuals. Source: Cedefop, 2002.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
18	Допълнително обучение		Краткосрочно целево обучение, обикновено след началното професионално обучение, което цели повишаване или осъвременяване на знанията, уменията и/или компетентности, придобити по време на предишно обучение. Източник: Cedefop, 2003	Further training Short-term targeted training typically provided following initial vocational training, and aimed at supplementing, improving or updating knowledge, skills and/or competences acquired during previous training. Source Cedefop, 2003
19	Доставчик на обучение	Всяка организация, предлагаща услуги за обучение.	Всяка организация или индивид, предлагащи услуги за обучение. Забележка: Доставчиците на обучение могат да бъдат организации, специално създадени за тази цел или други, например, работодатели, които предлагат обучение като част от своята дейност. Доставчици на обучение могат да бъдат и отделни лица, предлагащи услуги за обучение. Източник: Cedefop, 2003	Training provider Any organization or individual providing training services. Comment: Training providers may be organizations specifically set up for this purpose, or they may be others, such as employers, who provide training as a part of their business activities. Training providers also include independent individuals who offer training services. Source: Cedefop, 2003
20	Достъп до (професионално) образование и обучение	Съвкупност от условия и предпоставки, определени в нормативната уредба и/или осигурени от обучаващата институция.	Условия, обстоятелства или изисквания (например: квалификация, образователна степен, умения или трудов опит, и т.н.), от които се ръководи приемът и участието в образователни институции или програми. Източник: адаптирано от Юнеско 1995.	Conditions, circumstances or requirements (e.g. qualification, education level, skills or work experience, etc.) governing admittance to and participation in educational institutions or programmes. Source: adapted from Unesco, 1995.
21	Държавни изпити за придобиване на професионална квалификация	Изпити по теория на професията и по практика на професията, които се провеждат по национални изпитни програми в съответствие с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
22	Държавни образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии	Научно - практически обосновано равнище на постижения, което трябва да притежава обучавания при завършване на определена степен на професионална квалификация, съответстващо на		State Educational Requirements for acquiring of vocational qualification/ National Qualifications Standards

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		системата от цели на образованието и обучението. С държавното образователно изискване за професионално образование и обучение се определят организацията на приема на кандидатите и на професионалното образование и обучение, структурата и съдържанието на рамковите програми за професионално образование и обучение и организацията на практическото обучение за професионалното образование и обучение		
23	Електронно обучение/учене	Вид (дистанционно) обучение/учене, използващо комуникационни технологии и Интернет като учебна среда	Учене с приложение на информационни и комуникационни технологии (ИКТ). Коментар: Електронното обучение не е ограничено до ИКТ грамотност (придобиване на умения за работа с ИКТ). То може да включва различни форми и хибридни методи: използване на софтуер, Интернет, CD-ROM, он-лайн учене или всички други електронни и интерактивни медии. Източник: Cedefop, 2002.	E-learning Learning supported by information and communication technologies (ICT). Comment: e-learning is not limited to 'digital literacy' (acquiring ICT skills). It may encompass multiple formats and hybrid methods: using software, Internet, CD-ROM, online learning or any other electronic or interactive media. Source: Cedefop, 2002.
24	Заявител/възложител на професионално обучение	Институция, възлагаща обучение: държава, работодател, синдикална или неправителствена организация или друг социален партньор		
25	Изпити за придобиване на квалификация по част от професия	Изпити за придобиване на квалификация по част от професията, както и за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация, които се провеждат по задания, определени от обучаващата институция, след съгласуване с представителите на работодателите и на работниците Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
26	Изпит за признаване на правоспособност	За регулирани професии: Проверката на професионалните познания на		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
	т	лицето, което иска признаване, с цел да се оцени способността му да упражнява регулирана професия на територията на Република България Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
27	Изходящо образователно равнище (за придобиване на съответните степени на професионална квалификация)	Образователното равнище, необходимо за придобиване на степен на професионална квалификация, както следва: 1. За първа степен: а) основно образование – за ученици; б) основно образование или завършен VI или VII клас – за лица, навършили 16 години; 2. За втора степен – завършени X или XI клас, придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование или завършено средно образование; 3. (доп. – ДВ, бр.103 от 2002 г.) за трета степен – средно образование или придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование и се определя с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии		
28	Индивидуална подготовка			
29	Институция за професионално образование и обучение/ Доставчици на услуги за обучение в сферата на ПОО	Институция, извършваща и/или предлагаща професионално обучение. Това са: 1. професионални училища; 2. професионални гимназии; 3. училища по изкуствата; 4. професионални колежи; 5. центрове за професионално обучение; 6. центрове за информация и професионално ориентиране; 7. центрове за квалификация на обучаващите	Всяка организация или индивид, предлагащи услуги за обучение. Забележка: Доставчиците на обучение могат да бъдат организации, специално създадени за тази цел или други, например, работодатели, които предлагат обучение като част от своята дейност. Доставчици на обучение могат да бъдат и отделни лица, предлагащи услуги за обучение. Източник: Cedefop, 2003	Institutions in the VET system/ Provider (training provider) – Any organisation or individual providing training services. Comment: Training providers may be organisations specifically set up for this purpose, or they may be others, such as employers, who provide training as a part of their business activities. Training providers also include independent individuals who offer training services. Source: Cedefop, 2003.
30	Информално учене	Виж и "Самостоятелно учене"		In-formal learning

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
			Учене в резултат на ежедневните дейности, свързани с работата, семейството или свободното време. То не е организирано или структурирано (по отношение на целите, времето или помощта при ученето). Информалното учене в повечето случаи е непреднамерено от гледна точка на перспективата на обучавания и обикновено не води до издаване на удостоверение. Коментар: Информалното учене се определя още като придобиване на опит или случайно учене. Източник: Cedefop, 2003	Learning resulting from daily activities related to work, family or leisure. It is not organised or structured (in terms of objectives, time or learning support). Informal learning is in most cases unintentional from the learner's perspective. It typically does not lead to certification. Comment: informal learning is also referred to as experiential or incidental/random learning. Source: Cedefop, 2003.
31	Квалификация	Съвкупност от знания, умения, / компетентности, (удостоверени с легитимен документ), необходими за извършване на трудови дейности в определена професионална област	(а) Официален писмен документ (удостоверение, свидетелство) за постижения в дадена област, който признава успешно завършване на образованието или обучението, или задоволително представяне на тест или изпит (б) Изискванията за отделния индивид да навлезе или да се развива в определена професия. Източник: Cedefop, 2003.	Qualification (a) An official record (certificate, diploma) of achievement which recognises successful completion of education or training, or satisfactory performance in a test or examination; and/or (b) the requirements for an individual to enter or progress within an occupation. Source: Cedefop, 2003.
32	Квалификационен курс	Организационна форма за провеждане на професионално обучение по програми А, Б, Г, Д и Е за лица, навършили 16 г.. Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
33	Ключови компетентности	Обозначение за съвкупността от основни знания, умения и нагласи в професионален и индивидуален план, както и с оглед активна гражданска позиция и социална интеграция на личността. В страните от ЕС се дефинират следните осем ключови Компетентности: комуникация на майчин език, комуникация на чужд език, математика и природо-математически науки, информационни и комуникационни технологии, умения за учене,	<u>Ключови компетентности</u> <u>комуникация на майчин език,</u> <u>комуникация на чужд език,</u> <u>математика и природо-</u> <u>математически науки,</u> <u>информационни и</u> <u>комуникационни технологии,</u> <u>умения за учене,</u> <u>междоличностни, интеркултурни</u> <u>и социални компетентности,</u> <u>предприемчивост, артистичност</u> <u>Терминът "базови умения" като</u> <u>цяло се отнася до грамотност и</u> <u>математически знания. Съветът</u> <u>от Лисабон призова за</u>	Key competences: 1. Communication in the mother tongue; 2. Communication in the foreign languages; 3. Mathematical competence and basic competences in science and technology; 4. Digital competence; 5. Learning to learn; 6. Interpersonal, intercultural and social competences and civic competence; 7. Entrepreneurship; and 8. Cultural expression.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		междупличностни, интеркултурни и социални компетентности, предприемчивост, артистичност Рамкови изисквания за ДОО	<u>включването на нови умения, необходими за функционирането на "обществото на знанието" – напр. ИКТ и предприемчивост. Работната група по тази тема предпочете обозначението на термина да е "компетентности", което е съвкупност от знания, умения и нагласи. А "ключови компетентности" са тези от тях, необходими на всяка личност, които освен това включват "базови умения", но са с много по-широко съдържание.</u>	'Basic skills' is generally taken to refer to literacy and numeracy; the Lisbon Council called for adding the new skills needed in a knowledge society such as ICT and entrepreneurship. The Working Group preferred the term 'competence' that refers to a combination of knowledge, skills and attitudes and 'key competence' to define competences necessary for all. It thus includes basic skills, but goes beyond them.
34	Компетентност	Съвкупност от знания, умения и нагласи, притежавани от личността. Това е способността да се използват в практиката знанията, уменията и опитът, определени в длъжностните характеристики, както и личната нагласа на лицето с цел извършването на дейности в рамките на заеманата длъжност или на работното място по начин, който гарантира безопасността. Компетентността може да бъде създадена посредством образование, опит и специализирано обучение	Способност за прилагане на знания, ноу-хау и умения в обичайни и изменящи се условия. Източник: Cedefop, 2002.	Competences Ability to apply knowledge, know-how and skills in an habitual or changing situation. Source: Cedefop, 2002.
35	Кредит (учебен) Виж: Система за трансфер на кредити	Определена величина на всяка една учебна единица, която учащият е задължен да покрие успешно по време на своето обучение, за да премине цялата учебна програма, вкл. изпитите или други форми на оценяване		
36	Лицензиране	Процедура за издаване на Лицензия, даваща право за извършване и удостоверяване на професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация или за извършване на професионално ориентиране Източник: ЗПОО		
37	Лицензия за осъществяване на професионално обучение или на професионално ориентиране	Даване на право за извършване и удостоверяване на професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация или за извършване на професионално ориентиране. Лицензията се издава от Националната агенция за		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		професионално образование и обучение. Източник: ЗПОО		
38	Материално-техническа база за обучение	Съвкупност от помещения, оборудване и обзавеждане, необходими за провеждане на учебен процес		
39	Мобилност	Способността на индивида да се движи и адаптира към новата професионална среда. Коментар: Мобилността може да бъде географска или "функционална" (стъпка/придвижване към една/ - нова функция в компания или към нова професия). Мобилността дава възможност на индивидите да придобият нови умения и така да увеличат своята пригодност за работа.	Способността на индивида да се премества и адаптира към новата професионална среда. Коментар: Мобилността може да бъде географска или "функционална" (преход към нова длъжност във фирмата или към нова професия). Мобилността дава възможност на индивидите да придобият нови умения и така да увеличат своята пригодност за работа. Източник: Cedefop, 2000.	Mobility The ability of an individual to move and adapt to a new occupational environment. Comment: Mobility can be geographical or 'functional' (a move to a new function in a company or to a new occupation). Mobility enables individuals to acquire new skills and thus to increase their employability. Source: Cedefop, 2000.
40	Модериране/модерация	Метод за ръководене и направляване на обучение в група, гарантиращ постигане на определена учебна цел и равнопоставеност на участниците		
41	Модератор	Лице, което организира, ръководи и провежда дадено обучение със съвременни методи, техники и средства; насочва процеса и дискусиите		
42	Модул	Самостоятелно обособена част от съдържанието на обучението по професионална подготовка		
43	Модулно обучение	Обучение, осъществявано по специална учебна програма, разработена като серия от системно свързани тематични групи (модули), които позволяват учащите да избират според нуждите си и в съответствие с квалификацията, която желаят да получат. Модулното обучение се основава на концепцията за изграждане на знания и умения в самостоятелни учебни единици, съответстващи в по-голяма степен на конкретни потребности от обучение. Модулното обучение се		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		различава от предметно ориентираното обучение и представлява вертикален разрез, обединяващ учебни теми от различни предмети, конкретно необходими за овладяването на знания и умение по специфична част от професията. Изучаването на модул/определена поредица от модули може да води до признаване на дадена степен на професионална квалификация. Продължителността на един модул варира според неговото съдържание		
44	Мотивационно обучение	Обучение за стимулиране и насочване на индивидите към обучение за придобиване на професионална квалификация и/или заетост чрез придобиване на знания и умения за ориентиране в пазара на труда, търсенето и избор на обучение или заетост Източник: Закон за насърчаване на заетостта		
45	Надграждане на квалификация	Процес на повишаване на квалификацията в рамките на една и съща професионална област		
46	Наставничество		Професионално ориентиране и подпомагане, предлагани по различен начин на младежи или начинаещи (напр. някой, който се присъединява към нова общност на учене или организация) от опитно лице изпълняващо ролята на модел, водач, настойник, треньор или довереник. Източник: адаптирано от Bolton, 1980.	Mentoring Guidance and support provided in a variety of ways to a young person or novice (i.e. someone joining a new learning community or organisation) by an experienced person who acts as a role model, guide, tutor, coach or confidant. Source: adapted from Bolton, 1980
47	Наставник	Квалифицирано за определена длъжност и на определено работно място лице, на което е поверено провеждането на обучение на работното място, според индивидуалната учебна програма на обучавания Източник: Българско законодателство		
48	Националната	Система от професионални и		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
	класификация на професиите и длъжностите	длъжностни наименования, разпределени съобразно тяхната специфика в различните социално-икономически области Източник: МТСП		
49	Национални изпитни програми	Програми за провеждане на Държавните изпити по теория на професията и по практика на професията в съответствие с държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, утвърдени от министъра на образованието и науката. Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
50	Начално (професионално) образование и обучение	Начално професионално обучение: придобиване на първоначална квалификация по професия или по част от професия Източник: Закон за професионалното образование и обучение Обучение за начална професионална квалификация е това обучение, при което се придобива начална квалификация по професия. Източник: Закон за насърчаване на заетостта	Общо или професионално образование, провеждано във формалната образователна система, обикновено преди влизането в трудовия живот. Коментар: а) някои видове обучение, предприети след влизането в трудовия живот може да се смятат като начално обучение (например: преквалификация). б) началното образование и обучение може да се осъществи на всяко равнище на общото или професионално образование (редовно училищно обучение или алтернативно обучение) или чрез чиракуване. Източник: Cedefop, 2003.	Initial (vocational) education and training General or vocational education carried out in the initial education system, usually before entering working life Comment: (a) some training undertaken after entry into working life may be considered as initial training (e.g. retraining); (b) initial education and training can be carried out at any level in general or vocational education (full-time school-based or alternance training) pathways or apprenticeship. Source: Cedefop, 2003.
51	Непрекъснато професионално образование и обучение	1. Обучение за усъвършенстване на придобитата квалификация по професия или по част от професия Източник: Закон за професионалното образование и обучение 2. Обучение за усъвършенстване (актуализиране, повишаване или разширяване) на придобитата професионална квалификация след началното професионално обучение, както и за преквалификация Източник: Закон за насърчаване на заетостта		
52	Неформално	Обучение, осъществявано в		Non-formal learning

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
	обучение/учене	рамките на всяка организирана дейност извън формалната система. Източник: Национална стратегия за продължаващо професионално образование и обучение 2005-2010	Обучение като елемент от планирани, но не изрично като обучителни дейности (от гледна точка на учебни цели, учебно време и помощ), които обаче имат важни обучителни елементи, Неформалното учене е преднамерено от гледна точка на учащия. То обикновено не води до издаване на сертификат или удостоверение. Забележка: Неформалното обучение понякога са определя като полуструктурирано обучение Източник: Cedefop, 2003. .	Learning which is embedded in planned activities not explicitly designated as learning (in terms of learning objectives, learning time or learning support), but which contain an important learning element. Non-formal learning is intentional from the learner's point of view. It normally does not lead to certification. Comment: Non-formal learning is sometimes described as semistructured learning. Source: Cedefop, 2003.
53	Образование	Процес на предаване и възприемане на общи, специални, професионални знания и умения, развиващи интелектуалните способности на личността за зрелия живот		
54	Образование на възрастни Виж и Обучение на възрастни	Образование, както с обща, така и с професионална насоченост, предназначено за възрастни	Образование за възрастни, често по-скоро с обща, а не професионална насоченост. Коментар: Образованието за възрастни се доближава до, но не е синоним на продължаващото професионално образование и обучение. Обикновено се използва, за да: - осигури общо образование за възрастни по теми от особен интерес за тях (например в т. нар. свободни университети); - осигури компенсаторно обучение по основни умения, които индивидът вероятно не е придобил по време на първоначалното си образование (такива като четене, писане, смятане) - даде възможност на хората да: а) имат достъп и да придобият квалификации не придобити до сега по различни причини в предходни образователни степени или етапи; б) придобият, повишат или осъвременят уменията и компетентностите си в специфична област: това е продължаващо професионално	Adult education and training Adult education/adult learning – Education provided for adults, often intended for general purposes rather than vocational education. Comment: adult education is close to, but not synonymous with, continuing vocational education and training. It is usually used: - to provide general education for adults in topics of particular interest to them (e.g. in open universities); - to provide compensatory learning in basic skills which individuals may not have acquired in their initial education (such as literacy, numeracy); - to enable people (a) to access and attain qualifications not gained, for various reasons, in the initial education and training system or (b) to acquire, improve or update skills and/or competences in a specific field: this is continuing vocational education and training. Source: adapted from ETF 1997. Related terms: compensatory learning, continuing vocational education and training, lifelong learning

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
			образование и обучение. Източник: Адаптирано от ЕФО (ETF) 1997	Source: adapted from ETF, 1997.
55	Образователна степен/степен на образование	Степените на образование осигуряват необходимото равнище на образованост, както и последователност и непрекъснатост на образованието. Степените на образование са основно образование и средно образование. (Закон за степените....)		
56	Образователна услуга (услуга за обучение)	Обучението и възпитанието на деца и ученици извън учебния процес, включително и по учебни предмети, изучавани в училище, без придобиване на степен на завършено образование или професионална квалификация. 2/ услугите, свързани с обучението и възпитанието, оказвани от детски градини, училищата или обслужващите ги звена, или културно-просветни или научни институции, по учебно-образователни и културно-просветни и научни програми, утвърдени от Министерството на образованието и науката или от Министерството на културата 3/Услуги във връзка със следдипломно обучение и преквалификация и повишаване на квалификацията Източник: Закон за народната просвета чл. 44, ал. 2		
57	Обучаван/ обучаем/ обучаващ се	Участник в обучение/учебен процес, който получава знания и придобива умения		Trainee/Learner
58	Обучаваща институция Виж Институция за професионално образование и обучение	Институции, предлагащи и осъществяващи някакъв вид обучение за възрастни		
59	Обучение	Процес на предаване и усвояване на знания и умения, предназначени за определена професионална, социална и		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		лична сфера		
60	Обучение на възрастни	Процес на обучение, съобразен със спецификата на възрастните като учащи. Той включва и съвкупността от действия, използвани от преподавателите, инструктурите и други специалисти за подпомагане на възрастните да учат индивидуално, в група и в рамките на обучаващи институции		
61	Обучение за начална професионална квалификация	Обучение, при което се придобива начална квалификация по професия Източник: Закон за насърчаване на заетостта		
62	Обучение на обучаващи		Теоретическо или практическо обучение за преподаватели и обучаващи. Коментар: обучението за обучаващи (а) е предназначено за преподавателския състав: (i) като професионални преподаватели и обучаващи; (ii) като професионалисти в дадена област, работещи с обучаваните в тяхната работна среда (нередовни или хонорувани преподаватели и обучаващи); (б) обхваща широк спектър от знания и умения: знания във въпросната специфична област (обща, техническа или научна); образователни, психологически и социологически умения; управленски умения, познаване на професионалната сфера; както и знания за схемите на обучение и целевата група; (в) обхваща също обучение, свързано с планирането, организацията и осъществяването на курсове, както и със съдържанието на учебния процес, например предаване на знания, ноу-хау и умения. Източник: Cedefop, 2003	Training of trainers Theoretical or practical training for teachers and trainers Comment: training of trainers (a) is teaching/training personnel, either practising: (i) as professional teachers or trainers; (ii) as professionals in a given field who accompany trainees in their work environment (occasional or part-time teachers or trainers); (b) covers a wide range of skills: knowledge specific to the field in question (general, technical and scientific); educational, psychological and sociological skills; management skills; familiarity with the world of work; knowledge of training schemes and target audiences; (c) also covers training related to course design, organisation and implementation as well as content of training activities, i.e. imparting knowledge, know-how and skills. Source: Cedefop, 2003
63	Обучение на работното място	Обучение в реална работна среда под ръководство на		On-the-job-training

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		квалифициран обучаващ за прилагане в практика на предварително придобити навици и умения	Професионално обучение осъществявано в нормална работна ситуация. То може да съставлява цялото обучение или да бъде съчетано с обучение извън работното място. Източник: Unesco, 1979.	Vocational training given in the normal work situation. It may constitute the whole training or be combined with off-the-job training. Source: Unesco, 1979.
64	Обучение по заявка на клиента	Програми за обучение, ориентирани към специфична целева група и/или специфични потребности на клиентите.		Tailored/cus training program
65	Общество, основано на знанието		Общество, чиито действия и практики са основани на произвеждането, разпространението и използването на знанието. Източник: Cedefop, 2001 Европейска комисия, Европейското пространство на учене през целия живот, COM(2001) 678	Knowledge-based society A society whose processes and practices are based on the production, distribution and use of knowledge. Source: Cedefop, 2001 in European Commission, Communication <i>Making a European area of lifelong learning a reality</i> , COM (2001) 678 final.
66	Ограмотяване	Процес на обучение за придобиване на знания и умения за четене, писане, аритметика, елементарни знания в областта на хуманитарните и точните науки Източник: Закон за насърчаване на заетостта		
67	Организационна форма на учебния процес в професионално обучение Виж: Квалификационен курс			
68	Ориентиране (професионално) и консултиране	Професионалното информиране и консултиране, организирано от поделението на Агенцията по заетостта, се изразява в целенасочено подпомагане на лицата в съответствие с техния личностен профил и индивидуални характеристики при избора им на професия (специалност), подходящо обучение за придобиване на професионална квалификация	Дейности, предназначени да подпомогнат индивидите при вземането на образователни, професионални или лични решения и осъществяването им преди и след излизането им на пазара на труда. Коментар: ориентирането и консултирането може да включват : <i>консултиране</i> (лично или кариерно развитие,	Guidance and counseling A range of activities designed to help individuals take educational, vocational or personal decisions and carry them out before and after they enter the labour market. Comment: guidance and counselling may include: <i>counselling</i> (personal or career

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		<p>и насочване към съответните форми на обучение и обучаващи организации.</p> <p>(2) Професионалното информиране и консултиране се провежда в индивидуални и групови форми.</p> <p>(3) Професионалното информиране и консултиране се извършва в поделението на Агенцията по заетостта и/или в информационно-консултантските звена към нея.</p> <p>(4) Професиите, по които се извършва информирането и консултирането, обхващат всички области на икономическата и социалната сфера.</p> <p>(5) Поделението на Агенцията по заетостта извършва професионално информиране и консултиране и на учащи се....</p> <p>Професионалното информиране и консултиране в рамките на груповите мероприятия може да включва и представяне дейността на работодателите и обучаващите организации, свързана с конкретни професии.</p> <p>По Правилник за приложение на ЗНЗ</p> <p>По ЗПОО:</p> <p>Професионалното ориентиране осигурява информирането, консултирането и съветването на ученици, и на други лица относно избора на професия и кариерно развитие.</p>	<p>образователно ориентиране); <i>оценяване</i> (психологическо или на компетентностите / постиженията); <i>информация</i> за възможностите за учене и пазара на труда и управление на кариерата; <i>консултация</i> с колеги/връстници, роднини или учители/преподаватели; <i>професионална подготовка</i> (определяне на уменията/компетентностите и опита при търсене на работа); <i>насочване</i> (към специалисти по обучението и кариерата). Ориентирането и консултирането може да се предоставя от училища, центрове за обучение, на работното място, в общността или при други условия.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003</p>	<p>development, educational guidance); <i>assessment</i> (psychological or competence-/ performance-related); <i>information</i> on learning and labour-market opportunities and career management; <i>consultation</i> with peers, relatives or educators; <i>vocational preparation</i> (pinpointing skills/competences and experience for jobseeking); <i>referrals</i> (to learning and career specialists). Guidance and counselling can be provided at schools, training centres, job centres, in the workplace, the community or other settings.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p>
69	Отпадащи от/ училище/ обучение		<p>Лица, напускащи или отпадащи от образователна програма/или програма за обучение (образование).</p> <p>Коментар:</p> <p>а) Този термин обозначава процеса (ранното напускане на училище), както и лицата (ранно напусналите училище), които не успяват да завършат курса на обучение;</p> <p>б) Освен преждевременно напусналите училище, отпадналите могат също да включват учащи, които са завършили обучението, но не са успели да вземат изпитите.</p>	<p>Dropout</p> <p>Withdrawal from an education or training programme before its completion.</p> <p>Comment:</p> <p>(a) this term designates both the process (early school-leaving) and the persons (early school-leavers) who fail to complete a course;</p> <p>(b) besides early school-leavers, dropouts may also include learners who have completed education or training but failed the examinations.</p>

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
			Източник: адаптирано от <i>International Encyclopaedia of Education</i>	Source: adapted from <i>The International Encyclopaedia of Education</i> .
70	Оценяване на знания/ умения/ компетентности		Съвкупността от методи и процеси използвани за оценка на знанията, уменията и компетентностите на индивида, обикновено водещи до получаване на съответен документ за постигнато ниво или степен. Коментар: Английският термин "assessment" се употребява за общо оценяване на компетентностите, а терминът "evaluation"-за оценяване на методите на обучение и институциите. Източник: Cedefop, 2003	Assessment of skills and competences The sum of methods and processes used to evaluate the attainments (knowledge, know-how, skills and competences) of an individual, and typically leading to certification. Comment: preferably use the term 'evaluation' for the assessment of training methods or providers. Source: Cedefop, 2003.
71	Оценяваща институция		Институция, сертифицираща квалификация (свидетелства или дипломи) удостоверяваща постиженията на индивида в съответствие със стандартна процедура за оценяване. Източник: Cedefop, 2003 адаптирано от OECD	Awarding body A body issuing qualifications (certificates or diplomas) formally recognising the achievements of an individual, following a standard assessment procedure. Source: Cedefop, 2003 adapted from OECD.
72	Повишаване на квалификацията	Процес на увеличаване на обема и качеството на знанията и уменията в определена професионална област, чийто резултати могат да бъдат сертифицирани в съответствие с действащата нормативна уредба		
73	Правоспособност	Признато притежаване на задължителен обем от професионални компетентности, което дава право за упражняване на конкретни трудови дейности Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
74	Практическо обучение	Учебно-тренировъчни, учебно-производствени и производствено-учебни дейности, провеждани като част от общата задължителна професионална подготовка, отрасловата задължителна		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		<p>професионална подготовка и специфичната за всяка професия задължителна професионална подготовка. Провежда се в учебно-производствени бази на училищата, учебно-производствени бази на сродни училища или центрове за професионално обучение в Република България и в чужбина, предприятия на юридически и физически лица или учебно-производствени бази към предприятията. Учебно-производствените бази се обзавеждат съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии, като осигуряват условия съгласно държавното образователно изискване за безопасни условия на възпитание, обучение и труд Най-малко 40 на сто (50 на сто) от броя на учебните часове за задължителна професионална подготовка са за практическо обучение. По Закон за професионалното образование и обучение и Методическа уредба на АЗ</p>		
75	Преквалификация	Обучение за придобиване на квалификация в друга професионална област/професия/специалност	<p>Обучение, осигуряващо на лицата достъп до професионални умения, изисквани от работата, различни от тези, за които са били първоначално подготвени или до нови професионални дейности.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003</p>	<p>Retraining</p> <p>Training enabling individuals to access either an occupation requiring skills other than those for which they were prepared originally, or new professional activities.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p>
76	Преподавател/ обучаващ в сферата на професионалното обучение		<p>Лице, чиято функция е да преподава знания или ноу-хау на обучаващи се в професионално училище, център за професионално обучение или друга обучаваща институция.</p> <p>Забележка: Преподавателят може да изпълнява няколко задачи като <i>организиране и изпълнение</i> на програми за</p>	<p>Teacher in VET</p> <p>A person whose function is to impart knowledge or knowhow to students or trainees in a vocational school or training centre.</p> <p>Comment: A teacher may fulfil several tasks such as organising and carrying out training programmes/courses and transmitting knowledge/know-how, whether generic or specific,</p>

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
			<p>обучение/курсове и <i>предаване</i> на знания /ноу-хау, без значение дали са с по-широко приложение или специфични, теоретични или практически ориентирани. Често преподавателят в професионално ориентирана институция се нарича „обучаващ“.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003, по AFPA, 1992.</p>	<p>theoretical or practical. A teacher in a vocationally oriented institution may be referred to as a 'trainer'.</p> <p>Source: Cedefop, 2003 based on AFPA, 1992.</p>
77	Пригодност за заетост		<p>Степента на приспособимост, която демонстрира индивидът при намиране и запазване на работното място и осъвременяване на професионалните умения. Забележка: Пригодността за заетост зависи не само от адекватността на знанията и уменията, но също и от стимулите и възможностите предлагани на индивидите да търсят работа.</p> <p>Източник: Cedefop, 2000.</p>	<p>Employability</p> <p>The degree of adaptability an individual demonstrates in finding and keeping a job, and updating occupational skills.</p> <p>Comment: Employability depends not only on the adequacy of knowledge and skills of individuals but also on the incentives and opportunities offered to individuals to seek employment.</p> <p>Source: Cedefop, 2000.</p>
78	Придобиване на квалификация по част от професия	Професионално обучение по програми Д и Е, завършило с успешно полагане на изпити за придобиване на професионална квалификация по съответната част от професията.		
79	Придобиване на професионална квалификация	Професионално обучение по програмите А, Б, В, Г или Е, завършило с успешно полагане на държавни изпити за придобиване на професионална квалификация - теория на професията и практика на професията.		
80	Признаване на компетентности Виж: Валидиране			
81	Признаване на квалификации Виж "Взаимно признаване на квалификации"			

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
82	Продължаващо (професионално) образование и обучение	“Обучение на лица над 16 г. за придобиване, разширяване и усъвършенстване на професионалната квалификация с цел подобряване на пригодността за заетост, подпомагане на професионалната кариера и индивидуалното развитие.” Определение от (Национална стратегия за продължаващо професионално образование и обучение 2005-2010)	Образование или обучение след началното образование или след навлизане в трудовия живот, целящо да подпомогне индивидите да: <ul style="list-style-type: none"> - Повишат или осъвременят своите знанията и/или умения; - Придобият нови умения за кариерна мобилност или преквалификация; - да продължат личното си и професионално развитие; Коментар: Продължаващото образование и обучение е част от ученето през целия живот и може да обхваща всеки вид образование (общо, специализирано или професионално, формално или неформално, и т.н.) Това е важно за пригодността за заетост на индивидите. Източник: Cedefop, 2002	Continuing vocational education and training Education or training after initial education or entry into working life, aimed at helping individuals to: <ul style="list-style-type: none"> - improve or update their knowledge and/or skills; - acquire new skills for a career move or retraining; - continue their personal or professional development. Comment: continuing education and training is part of lifelong learning and may encompass any kind of education (general, specialised or vocational, formal or non-formal, etc.). It is crucial for the employability of individuals. Source: Cedefop, 2002.
83	Прозрачност на квалификациите		Степента, до която стойността на квалификациите може да бъде установена и сравнена (секторна, регионална, национална или международна) на пазара на труда и пазара на обучение. Източник: Cedefop, 2003	Transparency of qualifications The degree to which the value of qualifications can be identified and compared on the (sectoral, regional, national or international) labour and training markets. Source: Cedefop, 2003.
84	Производствена практика	Частта от професионално обучение, провеждано в условията на реална работна среда/процес		
85	Професионален стаж	Продължителността на работа в определена професионална област, за която лицето е придобило необходимата квалификация За регулирани професии: Времето, през което лицето, което иска признаване, действително законно е упражнявало съответната професия в държава членка Източник: Закон за професионалното образование и обучение		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
86	Професионален опит	Усъвършенстване на съвкупността от знания, умения и навици в резултат на продължителността на работа в определена професионална област		
87	Професионална квалификация Виж и "Квалификация"	Квалификация по професия или по част от професия, която включва съвкупността от професионални компетентности и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения По Закон за професионалното образование и обучение		
88	Професионална подготовка	Комплексен процес на усвояване на общи, отраслови и специфични знания и умения, необходими за придобиването на всяка професия, определени съгласно държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии По Закон за професионалното образование и обучение		
89	Професионална реализация	Качество на прилагането в трудовия процес на придобита професионална квалификация		
90	Професионални компетентности	Качества на личността, формирани на основата на придобити знания и умения, които способстват за проявяване на инициатива, за работа в екип и за качествено упражняване на определена професия според държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професия		
91	Професионално развитие/кариера	Процес на натрупване на постижения и израстване в професията		
92	Професионално направление	Съвкупност от професии в определен в Националната отраслова класификация отрасъл на икономиката или от друга сфера на обществения живот, съобразена със съответната област на образованието по Международната стандартна класификация на образованието Източник: Закон за професионалното образование и обучение		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
93	Професионално образование	Професионалното образование осигурява усвояването на общообразователния минимум за средно образование и придобиването на квалификация по професия. По Закон за професионалното образование и обучение		
94	Професионално обучение	Професионалното обучение осигурява придобиването на квалификация по професия или по част от професия, както и усъвършенстването ѝ. При условия, определени с този закон, със Закона за народната просвета и Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план, то осигурява и завършването на основно образование или на класове от средното образование. Професионалното обучение включва: 1. начално професионално обучение - придобиване на първоначална квалификация по професия или по част от професия; 2. непрекъснато професионално обучение - усъвършенстване на придобитата квалификация по професия или по част от професия. По Закон за професионалното образование и обучение	Образование и обучение, целящо да даде на хората необходимите знания, умения и компетентности, които могат да се използват на пазара на труда. Източник: адаптирано от ЕФО (ETF)1997	Vocational education and training Education and training which aims to equip people with skills and competences that can be used on the labour market. Source: adapted from ETF, 1997
95	Професионално обучение на възрастни	Професионално обучение за лица във и над трудоспособна възраст		
96	Професионално ориентиране	Професионалното ориентиране осигурява информирането, консултирането и съветването на ученици, и на други лица относно избора на професия и кариерно развитие Източник: Закон за професионалното образование и обучение	Виж: "Ориентиране и консултиране/професионално ориентиране"	Guidance and counselling
97	Професия	Вид трудова дейност, за която се организира професионално образование и професионално обучение Професиите включват		Occupation/Profession

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		<p>различен брой специалности, достатъчно близки по отношение на изискваните общообразователни знания и умения и професионална компетентност. Източник: Закон за професионалното образование и обучение</p>		
98	Работно място	<p>Работно място" е помещение, цех, стая, нахождение на машина, съоръжение или друго подобно териториално определено място в предприятието, където работникът или служителят по указание на работодателя полага труда си в изпълнение на задълженията по трудовото правоотношение; По Кодекс на труда</p>		
99	Рамкови програми за придобиване на професионална квалификация	<p>Програми, регламентиращи придобиването на професионална квалификация в системата на професионалното образование и обучение, утвърдени от министъра на образованието и науката. Рамковите програми определят възрастта и входящото образователно и квалификационно равнище на кандидатите, както и съдържанието и продължителността на професионалното образование и на професионалното обучение. Рамковите програми са:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. програми А за начално професионално обучение с придобиване на първа степен на професионална квалификация; 2. програми Б за начално професионално обучение с придобиване на втора степен на професионална квалификация; 3. програми В за професионално образование с придобиване на втора или трета степен на професионална квалификация; 4. програми Г за професионално обучение с придобиване на четвърта степен на професионална квалификация; 5. програми Д за начално професионално обучение с придобиване на квалификация по част от професия; 		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		6. програми Е за непрекъснато професионално обучение за актуализиране или разширяване на придобита професионална квалификация, както и за придобиване на първа, втора и трета степен на професионална квалификация Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
100	Регулирана професия	Дейност или съвкупност от дейности, включена в Списъка на регулираните професии в Република България, която е от обществена значимост и/или е от съществено значение за живота и здравето на хората, и правото за упражняване на която е определено чрез закони, подзаконови или административни разпоредби, за притежаването на специфична професионална квалификация, правоспособност или членство в професионална организация, работеща за поддържане на високо равнище в съответната професионална област, за осъществяването на което е получила специфично признаване от държавата. Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
101	Регулирано образование и обучение	Всяко образование и обучение, което е специално насочено към подготовка за упражняване на регулирана професия и което включва при необходимост провеждането на практически стаж Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
102	Резултати/постижения в процеса на учене		Съвкупност от знания, умения и/или компетентности, придобити от индивида, които той е способен да демонстрира след завършването на учебния процес. Източник: Cedefop, 2003.	Learning outcomes/Learning attainments The set of knowledge, skills and/or competences an individual acquired and/or is able to demonstrate after completion of a learning process. Source: Cedefop, 2003.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
103	Самооценка (на резултати/ постижения от процеса на учене)	Процес на самостоятелно оценяване от индивида на собствените постижения		
104	Самостоятелно учене Виж и Информално учене	<p>1. Процес на учене (и самообучение) през целия живот на човека, посредством който се придобиват знания и умения, нагласи, интелектуални ценности от ежедневието чрез образователни въздействия и чрез източници на окръжаващата социална и материална среда, включително библиотеки и масмедии.</p> <p>Източник: Национална стратегия за продължаващо професионално образование и обучение 2005-2010</p> <p>2. Учение в резултат на ежедневието дейности, свързани с работата, социалната среда, семейството или свободното време. То не е външно организирано или структурирано по отношение на целите, времето или помощта при ученето. Самостоятелното учене в повечето случаи е самоопределящо се и непреднамерено от гледна точка на учащия, произтича от опита и промените в ситуациите, намира място в ежедневието и трудовата дейност, позволява на личността да достигне по самостоятелен път до знания и умения. Тези знания и умения допълнително биха могли да бъдат валидирани. Самостоятелното учене предполага процес на учене, което не е външно организирано, няма формална структура, в най-голяма степен е самоопределящо се, произтича от опита и промените в ситуациите, намира място в ежедневието и трудовата дейност, позволява на личността да достигне по самостоятелен път до знания и умения.</p>		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
o	1	2	3	4
		<p>3.Процес, свързан с целия живот на човека, чрез който всички хора придобиват нагласи, ценности, умения и знания от ежедневието си опит, чрез образователно въздействие и източници на тяхната среда –от семейството и съседите, от работата и играта, от пазара (магазина), библиотеките и масмедиите. Налага се като самостоятелен тип образование през 70-те години на 20 век, с развитието на масмедиите и влиянието им за формиране на убеждения и ценности. Става известно и като “паралелно училище” или “паралелно образование” и като “учене чрез и от опита”. Основен източник на ученето чрез опита е житейският опит на човека като цяло или натрупан при специфични дейности, които учещият изпълнява. Това учене почива на чувства и разсъждаване (рефлексия) върху всичко, което се случва по време на упражняването на конкретната дейност (опита) или нейното продължение.</p> <p>Източници: The International encyclopedia of education. Vol. 1 (A-C), 1985, с. 116; Dohmen. Lifelong learning. Bonn, 1996 ,с. 38-39; Terminology of adult education. UNESCO, 1979,с. 121-122</p>		
105	Свидетелство за правоспособност	<p>Документ, удостоверяващ придобиването на правоспособност, издаван за професии, упражняването на които изисква правоспособност, включително и за упражняване на регулирани професии</p> <p>За регулирани професии: всеки документ, различен от диплома и свидетелство за професионална квалификация, издаден от компетентен орган на държава членка, който удостоверява, че титулярът е преминал професионално обучение, или издаден след оценка на личните качества, знанията и уменията на титуляра, без да се изискват</p>		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		доказателства за предхождащо обучение. Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
106	Свидетелство за професионална квалификация	Документ, удостоверяващ завършено професионално образование и/или обучение с придобиване на степен на професионална квалификация. За регулирани професии: Всеки документ за обучение или съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на държава членка (на ЕС), от които е видно, че титулярът е преминал професионално обучение с продължителност не по-малка от една година. Приема се за документ за професионална квалификация и всеки документ за обучение или всяка съвкупност от такива документи, издадени от компетентен орган на една държава членка и признати от този орган като достатъчни за достъп или за упражняване на регулирана професия на територията на тази държава членка Източник: Закон за професионалното образование и обучение		Certificate
107	Сертифициране	Процес на удостоверяване с легитимен документ на придобита квалификация (резултат от обучение)	Процесът на формално валидиране на знания, ноу-хау, и/или умения и компетенции, придобити от индивида следвайки стандартна процедура за оценяване. Удостоверения или дипломи се издават от акредитирани сертифициращи институции. Коментар: Сертифицирането валидира резултата както от формалното така и от неформалното / информалното учене. Източник: Cedefop, 2002.	Certification The process of formally validating knowledge, know-how and/or skills and competences acquired by an individual, following a standard assessment procedure. Certificates or diplomas are issued by accredited awarding bodies. Comment: certification validates the outcomes of either formal learning (training actions) or informal / non-formal learning. Source: Cedefop, 2002.
108	Система за трансфер на (учебни) кредити	Системата е да осигури на студентите възможност за изборност на дисциплини, самостоятелна работа и мобилност на основата на взаимно признаване на отделни периоди на обучение, които отговарят на част от учебния план на специалността и	Система за измерване и сравняване на резултатите от ученето (в рамките на курс, обучение или стаж) и тяхното трансфера им от една обучаваща институция в друга въз основа на валидираните кредити в програмата за обучение.	Credits transfer system- A system which provides a way of measuring and comparing learning achievements (resulting from a course, training or a placement) and transferring them from one institution to another, using credits validated in training programmes.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		<p>образователно-квалификационната степен. Кредитите са оценка на задълженията, които студентите трябва да изпълнят по дадена дисциплина или модул като част от общите задължения, необходими за успешно завършване на една учебна година или семестър.</p> <p>По Закона за висше образование</p>	<p>Коментар: Системата за трансфер на кредити подпомага прозрачността и сравнимостта на квалификациите и системите за обучение, учебните планове и системите за образование и обучение. В системата за трансфер на кредити се дава определена стойност на всяка учебна единица, която учащият е задължен да покрие успешно по време на своето обучение, за да премине цялата учебна програма, в това число изпити или други форми на оценяване. През 2002 г. Европейската комисия създава техническа работна група за въвеждане на европейска кредитна система в ПОО.</p> <p>Източник: Technical Working Group on Credit Transfer in VET and Cedefop, 2003.</p>	<p>Comment: a credit transfer system supports the transparency and comparability of education and training pathways, curricula and systems. In a credit transfer system, a value is allocated to every learning unit (course, training or placement) that the learner is required to successfully complete, in order to pass a full training programme at a school or training centre, including examinations or other assessments. In 2002, the European Commission created a technical working group to set up a European credit transfer system in VET.</p> <p>Source: Technical Working Group on Credit Transfer in VET and Cedefop, 2003.</p>
109	Следдипломна квалификация	<p>1/ Квалификацията, която се получава след завършена степен на образование в рамките на придобитата специалност и/или за придобиване на нова специалност. Тя се удостоверява с документ за професионална квалификация. Тази квалификация не е основание за придобиване на по-висока образователна степен</p> <p>2/ Завършено обучение във форми за следдипломна квалификация към висше училище с продължителност не по-малко от 12 месеца</p> <p>Източник: Закон за висше образование</p>		
110	Смесени форми на обучение	<p>Интегриране на ориентираната към хората интерактивна система за учене с технологично-базираната система за учене. Основават се на комбинацията от електронно учене, присъствени занятия, инструкции от преподавателя и други методи за представяне на учебното съдържание</p> <p>Осигурява паралелно използване на технологии и директен контакт с преподавателя.</p> <p>Източник: Noe, R. Employee Training & Development. 2nd ed. , New York, 2002, с. 263</p>		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
111	Социален диалог	<p>Средство за регулиране на трудовете и непосредствено свързаните с тях отношения, осигурителните отношения и въпросите на жизненото равнище след консултации и диалог с работниците, служителите, работодателите и техните организации в дух на сътрудничество, взаимни отстъпки и зачитане на интересите на всяка от страните.</p> <p>Сътрудничеството и консултациите по чл. 3 на национално равнище се осъществяват от Националния съвет за тристранно сътрудничество.</p> <p>Сътрудничеството и консултациите по чл. 3 по отрасли, браншове и общини се осъществяват от отраслови, браншови и общински съвети за тристранно сътрудничество.</p> <p>По Кодекс на труда</p>	<p>Процес на обмен между социалните партньори за съдействие и насърчаване на консултацията, диалога и колективното договаряне.</p> <p>Забележка: (а). Социалният диалог може да бъде <i>двупартитен/двустранен</i> (включва представители от работници и работодатели) или <i>трипартитен/тристранен</i> (включва публичните власти и/или представители на гражданското общество, неправителствени организации, и др.); (б). Социалният диалог може да се състои на различни равнища (фирмено, секторно/междусекторно и локално / регионално / национално / транснационално); (в). на международно равнище социалният диалог може да бъде <i>двустранен, тристранен</i> или <i>многостранен</i>, според броя на участващите страни.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003.</p>	<p>Social dialogue</p> <p>A process of exchange between social partners to promote consultation, dialogue and collective bargaining.</p> <p>Comment: (a) social dialogue can be <i>bipartite</i> (involving representatives of workers and employers) or <i>tripartite</i> (also associating public authorities and/or representatives of civil society, NGOs, etc.); (b) social dialogue can take place at various levels (company, sectoral / cross-sectoral and local / regional / national / transnational); (c) at international level, social dialogue can be <i>bilateral, trilateral</i> or <i>multilateral</i>, according to the number of countries involved.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p>
112	Социални партньори	<p>Представители на държавата, на представителните организации на работниците и служителите и на работодателите.</p>	<p>Сдруженията на работодателите и синдикатите формират двете страни на двустранния / двупартитния социален диалог.</p> <p>Коментар: Концепцията за "социалния партньор" произхожда от Франция и Германия и впоследствие е възприета в средите на Европейския съюз.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003.</p>	<p>Social partners</p> <p>Employers' associations and trade unions forming the two sides of (bipartite) social dialogue.</p> <p>Comment: the concept of 'social partner' originates in France and Germany and was subsequently taken up in EU circles.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p>
113	Социална интеграция		<p>Интеграция на лица или групи лица в обществото като граждани или като членове на различни обществени социални мрежи. Социалната интеграция е пряко свързана с пазара на труда или икономическата интеграция.</p> <p>Източник: Cedefop, 2003</p>	<p>Social inclusion</p> <p>The integration of individuals – or groups of individuals – into society as citizens or as members of various public social networks. Social inclusion is fundamentally rooted in labour market or economic inclusion.</p> <p>Source: Cedefop, 2003.</p>

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
114	Специалност	Самостоятелно обособена трудова дейност в рамките на дадена професия. Специалностите в рамките на дадена професия са групирани по производствена, технологическа или целева основа в съответствие с конкретните изисквания на производството. Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
115	Списък на професиите	Систематизирана структура (матрица) от наименования на професии и специалности, класифицирани в професионални направления, съобразно областите на образованието по Международната стандартна класификация International Standard Classification of Education ISCED - 97 (чл.8 ал.1 и §1 от Допълнителните разпоредби на ЗПОО).		
116	Сравнимост на квалификациите Виж и Взаимно признаване на квалификации		Степента, до която е възможно да се установи еквивалентност между нивото и съдържанието на официалните документи за квалификация (свидетелства, удостоверения или дипломи) на браншово, регионално, национално или международно равнище. Коментар: Сравнимостта на квалификациите повишава пригодността за заетост и мобилност на индивидите. Този термин не трябва да се бърка с "еквивалентност на квалификациите" (което се отнася до сходството в стойността на дипломите). Източник: Cedefop, 2000	Comparability of qualifications The extent to which it is possible to establish equivalence between the level and content of formal qualifications (certificates or diplomas) at sectoral, regional, national or international levels. Comment: comparability of qualifications improves individuals' employability and mobility. This term must not be confused with 'equivalence of qualifications' (which refers to the similarity of value of diplomas). Source: Cedefop, 2000.
117	Стаж за приспособяване	Упражняването на регулирана професия, което се осъществява под контрола на квалифициран специалист на територията на Република България Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
118	Стажуване	Работа на конкретно работно място за придобиване или		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		повишаване на квалификацията чрез развитие на уменията и увеличаване на опита Източник: Закон за насърчаване на заетостта		
119	Степен на професионална квалификация	Обемът и съдържанието на професионални компетентности и необходимите за тяхното формиране общообразователни знания и умения Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
120	Теоретично обучение	Обучение по теория в конкретна професионална област		
121	Трансфер на кредити Виж система за трансфер на кредити			
122	Тюторинг/ наставничество (помощ при ученето)		<p>Всяка дейност, предлагаща на учащия ръководство, консултиране или надзор от опитен и компетент професионалист. Преподавателят насърчава учащия в процеса на учене (в училище, в центровете за обучение или на работното място). Забележка: наставничеството / тюторингът обхваща различни дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - академични предмети (за повишаване на образователните постижения); - кариерни (за улесняване на прехода от училище към работното място); - лично усъвършенстване (да насърчи учащите да направят добър и подходящ избор). <p>Източник: Cedefop, 2003, National school network, www.gse.uci.edu/doehome/EdResource/Publications/Mentoring/intro.html#def</p>	<p>Tutoring</p> <p>Any activity offering a learner guidance, counselling or supervision by an experienced and competent professional. The tutor supports the learner throughout the learning process (at school, in training centres or on the job). Comment: tutoring covers various activities:</p> <ul style="list-style-type: none"> - academic subjects (to improve educational achievement); - careers (to ease the transition from school to work); - personal development (to encourage learners to make wise choices). <p>Source: Cedefop, 2003 and National school network, www.gse.uci.edu/doehome/EdResource/Publications/Mentoring/intro.html#def</p>
123	Удостоверение за професионално обучение	Документ, удостоверяващ придобиване на квалификация по част от професията, актуализиране или разширяване на професионалната квалификация Източник: Закон за		Отново certificate

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		професионалното образование и обучение		
124	Умения		Знанията и опитът, необходими за изпълняване на определена задача или работа. Източник: Cedefop, 2003.	Skill The knowledge and experience needed to perform a specific task or job. Source: Cedefop, 2003.
125	Управление на качеството в професионалното образование и обучение	Перманентен процес на определяне и прилагане на дейности и мерки въз основа на подходящи критерии за усъвършенстване на ефекта от обучението		
126	Учащ	Участник в учебен процес, който придобива знания и умения		
127	Учебен курс/ Курс за обучение	Част от специализираното обучение, която обхваща определена област от знания и/или умения. Учебният курс се състои от няколко теми, а няколко курса съставляват учебната програма.		
128	Учебен план	Съвкупност от учебните предмети (задължителни и избираеми), изучавани в определена последователност и с определен хорариум от всички учащи, покриващи изискванията за общообразователна подготовка на различни нива – начално, основно, средно, висше или усвояващи определена специалност в рамките на формално или неформално професионално образование. Учебният план следва да съдържа и информация за кредитите, които носи всяка учебна дисциплина, курс, модул или самостоятелна работа, броя и вида на изпитите, формата на оценяване (писмени – реферати, есета, тестове и пр., устни – традиционни изпити и презентации, текущи, финални и пр.) както и информация за начина на завършване на обучението. 2/ Последователност от действия при започване на/при разработване на курс за обучение, включваща	Последователност от действия при започване на курс за обучение, включваща дефиниране на целите на обучение, съдържанието, методите (включително и оценяването) и учебните материали както и обучението на учители и обучаващи. Източник: адаптирано и преведено от Landsheere G. de, Dictionnaire de l'évaluation et de la recherche en éducation, PUF, Paris, 1979. У нас все по-често се използва английската дума "кърикулъм" ("curriculum"), която се превежда като "учебен план", "учебна програма", "курс на обучение". Тези три понятия имат точно определено съдържание в българската педагогическа наука и не могат да се използват като синоними. Най-близко до понятието "curriculum" е българското	Curriculum A set of actions followed when setting up a training course: it includes defining training goals, content, methods (including assessment) and material, as well as arrangements for training teachers and trainers. Source: adapted and translated from Landsheere G. de, Dictionnaire de l'évaluation et de la recherche en éducation, PUF, Paris, 1979.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		дефиниране на целите за обучение, съдържанието, методите (включително и оценяването) и материалите както и разпределения на учители и обучаващи	<p>понятие учебен план. В определени случаи (когато става въпрос за комплексни учебни дейности) е за предпочитане да се използва по-широкото комплексно понятие "учебен план и програми".</p> <p>Източник: D. Lawton and P. Gordon. Dictionary of Education. London,1993, с. 66-68)</p>	
129	Учебна практика	Част от учебния процес, насочена към усвояване на практически умения		
130	Учебна програма (Програма за обучение)	Документ, отразяващ учебното съдържание, предвидено за изучаване в рамките на определена дисциплина, модул или краткосрочен курс, логично структурирано в учебни единици (модули, раздели, теми или проблеми), в рамките на определен хорариум за всяка учебна единица. Програмата съдържа също и информация за необходимите методи, средства и помощни материали, чрез които ще се реализира преподаването и усвояването на конкретното учебно съдържание, както и форми и методи за оценяване на учебните постижения на учащите	Виж "учебен план"	<p>Curriculum/training programme –</p> <p>A set of actions followed when setting up a training course: it includes defining training goals, content, methods (including assessment) and material, as well as arrangements for training teachers and trainers.</p> <p>Source: adapted and translated from Landsheere G. de, Dictionnaire de l'évaluation et de la recherche en éducation, PUF, Paris, 1979.</p>
131	Учебна среда	Съвкупност от материални, технически, дидактически и андрагогически, инфраструктурни, организационни и др. елементи, в която се развива учебния процес		
132	Учебно съдържание		Съвкупността от теми и дейности, които определят, какво ще учат лицата или групата учащи по време на учебния процес. Източник: адаптиран от ЕФО (ETF), 1997.	<p>Learning content</p> <p>The topics and activities which make up what is learned by an individual or group of learners during a learning process.</p> <p>Source: adapted from ETF, 1997.</p>
133	Учебно-тренировъчни предприятия за възрастни	Комплексна обучаваща среда, която симулира реална работна среда. Обучението е ориентирано към решаването на проблеми, възникващи на		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		работното място, в резултат на което се достига до конкретни решения и план за действие		
134	Учене		Кумулативен процес на постепенно усвояване от индивидите на все по-сложни и абстрактни знания (понятия, категории и модели на поведение) и/или умения и компетентности, Източник: адаптирано от Lave, 1997.	Learning A cumulative process whereby individuals gradually assimilate increasingly complex and abstract entities (concepts, categories, and patterns of behaviour or models) and/or acquire skills and competences. Source: adapted from Lave, 1997.
135	Учене през целия живот	Процес на усвояване и придобиване на знания и умения чрез формално и неформално обучение и учене, и чрез самостоятелно учене в продължение на цялата жизнена дейност на човека.. Източник: Национална стратегия за продължаващо професионално образование и обучение 2005-2010	Всички дейности за учене, предприети през целия живот, с цел повишаване на знанията, уменията и/или квалификациите по лични, социални и/или професионални причини. . Източник: Cedefop, 2003.	Lifelong learning All learning activity undertaken throughout life, with the aim of improving knowledge, skills and/or qualifications for personal, social and/or professional reasons. Source: Cedefop, 2003.
136	Фасилитатор Виж също модератор	Лице, подпомагащо и улесняващо учебния процес		
137	Фирмено обучение/вътрешнофирмено обучение	Обучение, проведено с цел текущо повишаване на квалификацията за усвояване на нови технологии или преход към ново работно място на персонала във фирмата/организацията/предприятието, организирано от работодателя		
138	Формално учене/ образование/ обучение	Обучение, което се извършва в организирана и структурирана среда (в средно/висше училище, център за професионално обучение и др. съгласно ЗПОО) и е изрично обозначено като учене (по отношение на цели, време или ресурси). Формалното учене е съзнателно от гледна точка на обучавания. То води до получаване на признат документ (диплом, свидетелство, удостоверение)	Учене/обучение, което се извършва в организирана и структурирана среда (в училище/ център за обучение или на работното място) и е изрично обозначено като обучение с оглед на целите, учебното време или ресурси. Формалното учене е съзнателно от гледна точка на на обучавания. То обикновено води до издаване на удостоверение. Източник: Cedefop, 2003.	Formal learning Learning that occurs in an organised and structured environment (in a school/training centre or on the job) and is explicitly designated as learning (in terms of objectives, time or resources). Formal learning is intentional from the learner's point of view. It typically leads to certification. Source: Cedefop, 2003.

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
139	Формално професионално обучение	<p>Обучение, което се реализира в рамките на институциите за професионално обучение, определени в чл.18 от ЗПОО, и се характеризира с придобиването на национално признат документ за удостоверяване на придобитата квалификация.</p> <p>Източник: Национална стратегия за продължаващо професионално образование и обучение 2005-2010</p>		
140	Хорариум	Определен брой учебни часове за изучаването на определена учебна дисциплина, модул, тема.		
141	Център за професионално обучение	<p>Институция, осъществяваща професионално обучение на лица, навършили 16 години</p> <p>Държавните и общинските центрове са юридически лица, получили лицензия за осъществяване на професионално обучение;</p> <p>Частните центрове са еднолични търговци или юридически лица, учредени като търговски дружества, кооперации, сдружения и фондации, получили лицензия за осъществяване на професионално обучение.</p> <p>Лицензията за професионално обучение се издава от Националната агенция за професионално образование и обучение</p> <p>Източник: Закон за професионалното образование и обучение</p>		
142	Център за информация и професионално ориентиране	Институция, осъществяваща професионално ориентиране на ученици и на други лица		

No.	Термин на български език	Определение съгласно българското законодателство	Определение, използвано в законодателството на ЕС (на български)	Определение, използвано в страните от ЕС на английски (CEDEFOP)
0	1	2	3	4
		центрове са юридически лица, получили лицензия за осъществяване на професионално ориентиране; Частните центрове са еднолични търговци или юридически лица, учредени като търговски дружества, кооперации, сдружения и фондации, получили лицензия за осъществяване на професионално ориентиране. Лицензията за професионално ориентиране се издава от Националната агенция за професионално образование и обучение Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
143	Център за квалификация на обучаващите/ Ресурсен център в професионалното обучение на възрастни	Държавни или общински обслужващи звена от системата на народната просвета, които осъществяват актуализиране и разширяване на квалификацията на учители и други лица, извършващи професионална подготовка Източник: Закон за професионалното образование и обучение		
144	Част от професия	Обособена трудова дейност в рамките на една професия, за която може да се организира професионално обучение Източник: Закон за професионално образование и обучение		
145	Чиракуване	Обучение на конкретно работно място с редуване на обучение в образователната система Източник: Закон за насърчаване на заетостта	Систематични, дългосрочни периоди на обучение в училище, в център за обучение и на работното място; чиракът е договорно обвързан с работодателя и получава възнаграждение (надница или стипендия). Работодателят приема отговорността да осигури на обучаващия обучение, което води до специфична заетост. Източник: Cedefop, 2003.	Apprenticeship Systematic, long-term training alternating periods in a school or training centre and at the workplace; the apprentice is contractually linked to the employer and received remuneration (wage or allowance). The employer assumes responsibility for providing the trainee with training leading to a specific occupation. Source: Cedefop, 2003.
146	Човешки ресурси			